

Warszawa, dnia 26 marca 2013 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowania przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

DPOPC.432.91.2013 / 1

**Raport z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka
przez Polskę za 2012 r.¹**

I. Podział kompetencji w zakresie wykonywania wyroków

1. Koordynacyjna rola Ministerstwa Spraw Zagranicznych

Rzeczpospolitą Polską przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej Trybunał) reprezentuje Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka (dalej Pełnomocnik). Za koordynację wykonywania wyroków Trybunału odpowiada podległy Pełnomocnikowi Zastępca Pełnomocnika ds. koordynacji wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Koordynacja odbywa się przede wszystkim poprzez prace międzyresortowego Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej Zespół), którym przewodniczy ww. Pełnomocnik.

2. Współpraca między resortami i innymi podmiotami bezpośrednio zaangażowanymi w wykonywanie wyroków

Strategię wykonywania wyroków opracowuje ww. międzyresortowy Zespół, który powstał w 2007 r. Zespół obraduje na posiedzeniach plenarnych, które odbywają się zazwyczaj co kwartał, a między posiedzeniami obraduje w grupach roboczych, w których udział biorą przedstawiciele resortów odpowiedzialnych za wykonanie danego wyroku. Pracuje także w trybie obiegowym nad planami i raportami działania dotyczącymi egzekucji poszczególnych wyroków. W pracach Zespołu regularnie uczestniczą również inne podmioty, które są bezpośrednio zaangażowane w wykonywanie wyroków Trybunału. Należą do nich m. in.: Centralny Zarząd Służby Więziennej, Kancelaria Sejmu, Kancelaria Senatu, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Krajowa Rada Sądownictwa, Prokuratura Generalna Skarbu Państwa, Prokuratura Generalna oraz przedstawiciel Biura Rzecznika Praw Obywatelskich.

W tym kontekście warto dodać, iż dla zapewnienia prawidłowego przepływu informacji nt. wykonywania wyroków pomiędzy Rządem a społeczeństwem obywatelskim w posiedzeniu Zespołu w dniu 12 grudnia 2012 r. wzięli udział, oprócz stałych członków Zespołu, m. in. przedstawiciele organizacji pozarządowych, Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP,

¹ Dane zawarte w raporcie dotyczą stanu na dzień 31 grudnia 2012 r.

Naczelnej Rady Adwokackiej, Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego oraz Rzecznik Praw Pacjenta. Goście zostali poproszeni o przedstawienie najważniejszych i najpilniejszych w ich opinii prawomocnych wyroków Trybunału do wykonania na początku 2013 r. Sprawozdanie z grudniowego posiedzenia Zespołu jest dostępne na stronie internetowej MSZ: <http://www.msz.gov.pl/resource/9c2a6e6f-4214-4116-861c-0f520210b6e9:JCR>

3. Rozwijanie współpracy z parlamentem

W ciągu ostatniego roku zaczęła się rozwijać współpraca rządu i parlamentu w zakresie problematyki wykonywania wyroków Trybunału. Na dowód czego w dniu 12 kwietnia 2012 r. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości oraz Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw Postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka wzięli udział w posiedzeniu Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP. W czasie tego posiedzenia przedstawiciele ww. resortów przedstawili informację na temat stanu wykonywania wyroków Trybunału w Polsce. Zarówno posłowie, jak i zaproszeni na posiedzenie przedstawiciele organizacji pozarządowych mieli możliwość zadawania pytań przedstawicielom rządu. Zdecydowano, że posiedzenia Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka poświęcone tematyce wykonywania wyroków Trybunału z udziałem przedstawicieli Rządu będą w przyszłości kontynuowane.

W kontekście powyższego spotkania warto dodać, iż Biuro Analiz Sejmowych przygotowało obszernie opracowanie pt. „Wykonywanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Sejm”. Materiał ten przedstawia dostępne ramy prawne zaangażowania Sejmu w wykonywanie wyroków ETPCz i formułuje pewne propozycje możliwych działań w tym zakresie.

Podobne posiedzenie odbyło się w Senacie w czerwcu 2012 r.

W dniu 02.10.2012 r. Przewodniczący Polskiej Delegacji Parlamentarnej do Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy (ZPRE), Pan Poseł Andrzej Halicki odpowiadał na pytania członków Komisji do Spraw Prawnych i Praw Człowieka ZPRE dotyczące wykonywania wyroków Trybunału. Wsparcia merytorycznego Przewodniczącemu udzielili eksperci z MSZ i Prokuratury Generalnej.

Pan Poseł A. Halicki wziął też udział w VI Seminarium Warszawskim zorganizowanym w październiku 2012 r. przez MSZ i Krajową Radę Sądownictwa, podczas którego zaprezentował zagadnienie zaangażowania parlamentów krajowych w wykonywanie zobowiązań państw–stron Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności płynących zarówno z Konwencji i jej Protokołów, jak i z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Jak wspomniano wyżej w pracach Zespołu uczestniczą przedstawiciele Kancelarii Sejmu i Kancelarii Senatu, a w posiedzeniu w dniu 12.12.2012 r. wziął udział również Wiceprzewodniczący Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP, Pan Robert Biedroń.

W tym kontekście warto dodać, iż Pan Poseł Andrzej Halicki i Przewodniczący Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP, Pan Poseł Ryszard Kalisz jesienią 2012 r. złożyli wniosek do Marszałek Sejmu, Pani Ewy Kopacz w sprawie utworzenia sejmowej podkomisji ds. monitorowania wykonywania wyroków Trybunału.

II. Stan wykonania wyroków w 2012 r.

1. Ogólne informacje dotyczące procedury wykonywania wyroków

Wykonanie wyroku Trybunału przez państwo polega na realizacji zapisanych w nim środków:

- indywidualnych - tj. zazwyczaj na wypłaceniu skarżącemu stosownej kwoty pieniężnej zasądzonej orzeczeniem - tę część wyroku wykonuje MSZ zawsze szybko i terminowo oraz na usunięciu stanu naruszenia, np. na zagwarantowaniu, by skarżący, który przebywał w przeludnionej celi, został osadzony w warunkach zgodnych ze standardem Konwencji o ochronie praw człowieka

i podstawowych wolności (dalej Konwencja), w co zaangażowane są właściwe resorty lub inne podmioty;

- środków generalnych - trwale usuwających przyczyny naruszenia Konwencji zwykle poprzez zmianę prawa lub praktyki w określonej dziedzinie. Za ich realizację odpowiadają poszczególne resorty lub inne podmioty. Zmiana prawa wymaga czasu i nie zawsze udaje się ją sprawnie przeprowadzić, bywają bowiem przypadki, gdy w celu wykonania wyroku Trybunału konieczna jest zmiana legislacyjna, która uchodzi za kontrowersyjną i może się zdarzyć, iż nie uzyska ona wymaganej większości w parlamencie. Zmiana praktyki to proces jeszcze bardziej długotrwały niż zmiana prawa, w wielu przypadkach wymagający wręcz zmiany mentalności w danym środowisku zawodowym.

Podsumowując, po uprawomocnieniu się każdego wyroku Trybunału podejmowane są działania w celu jego wykonania. Jednakże, jak zostało wspomniane na wstępie, realizowanie wyroków Trybunału w zakresie środków generalnych wymaga czasu. Czasu wymaga również dokonanie oceny przez Komitet Ministrów Rady Europy (KM RE) podjętych przez państwo środków. Niejednokrotnie proces oceny trwa kilka lat, dopóki jednak KM RE tego procesu definitywnie nie zakończy, dopóty orzeczenie figuruje na liście, jako będące w fazie wykonywania, mimo iż dane państwo podjęło szereg środków w celu jego realizacji.

2. Największe grupy wyroków znajdujące się w fazie wykonywania

Wyroki w sprawach polskich znajdujące się w fazie wykonywania pod nadzorem KM RE można podzielić na kilka grup, które dotyczą głównie:

- przewlekłości postępowań sądowych i sądowno-administracyjnych – ponad 375 wyroków (KM RE może dołączać nowe wyroki do poszczególnych grup problemowych wyroków). Ta pula wyroków zostanie uznana za wykonaną, jeśli KM RE uzna, że podjęte środki, m. in. uchwalenie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz. U. z 2004 r. nr 179, poz. 1843, z 2009 r. nr 61, poz. 498), są skuteczne. Tu należy podkreślić, iż „Polska, jako jedyne dotychczas państwo borykające się z tym problemem, została pozytywnie oceniona przez KM RE za znaczącą liczbę środków podjętych, by rozwiązać ten systemowy problem” (pkt. 27 raportu Serhii Kivalova, sprawozdawcy Komisji do Spraw Prawnych i Praw Człowieka Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy (ZPRE), który jest dostępny na stronie RE:

http://assembly.coe.int/Communication/pressajdoc29_2012rev.pdf).

Jednak nie podjęto jeszcze decyzji o uznaniu tych wyroków za wykonane ze względu na wciąż napływające do Trybunału nowe skargi dotyczące tej problematyki. Należy wspomnieć, iż w październiku 2012 r. Trybunał zakomunikował Rządowi nowe skargi na przewlekłość postępowania z zastosowaniem procedury wyroku pilotażowego (tj. procedury, w której stwierdzone są naruszenia Konwencji o charakterze systemowym), co świadczy niestety o tym, że problem nadal występuje. W celu eliminacji przyczyn naruszeń Ministerstwo Sprawiedliwości i Pełnomocnik zwrócili się do Prokuratora Generalnego z prośbą o wystąpienie do Sądu Najwyższego z wnioskiem o podjęcie uchwały konsolidującej orzecznictwo sądów polskich w zakresie przewlekłości postępowania. Posiedzenie Sądu Najwyższego w tej sprawie zostało wyznaczone na dzień 28 marca 2013 r.

- przewlekłości tymczasowych aresztów – łącznie ok 180 wyroków. Na początku 2012 r. Polska została pozytywnie oceniona przez KM RE za podejmowane działania i monitorowanie wykonania wyroków z tej grupy zostało przesunięte z procedury wzmocnionego nadzoru (tj. takiej, którą objęte są sprawy bardzo skomplikowane lub dotyczące poważnych naruszeń praw człowieka) do zwykłej.

Wyroki z ww. grup spraw stanowią ok. 64 % wszystkich orzeczeń znajdujących się w fazie wykonywania pod nadzorem KM RE. W ich wykonywaniu, oprócz czynników obiektywnych, słabym punktem jest wciąż pojawianie się praktyki niezgodnej z Konwencją i orzecznictwem Trybunału, mimo szeroko zakrojonej działalności informacyjnej i szkoleniowej prowadzonej przez Ministerstwo Sprawiedliwości (dalej MS) już od kilku lat.

Należy podkreślić, iż niemal wszystkie sprawy należące do dwóch powyższych grup mają zrealizowane środki indywidualne, tj. skarżący otrzymali zasądzone kwoty, a ich prawa nie są już naruszane. Tym samym sprawy te można uznać za wykonane.

Na pozostałe około 36 % orzeczeń składają się mniejsze grupy wyroków. Przykładowo w grupie wyroków objętych wzmocnioną procedurą nadzoru w KM RE znajdują się orzeczenia dotyczące m. in.: lustracji, opieki medycznej w jednostkach penitencjarnych, czy przeludnienia w jednostkach penitencjarnych oraz wyroki w pojedynczych sprawach.

W puli wyroków objętych zwykłą procedurą można wyodrębnić m. in. następujące grupy: cenzura korespondencji osób osadzonych (tu należy zaznaczyć, iż jest to ok. 40 wyroków, które zostały całkowicie wykonane i powinny być wkrótce skreślone), dostęp do sądu (różne aspekty), prawo do życia prywatnego i rodzinnego, swoboda wypowiedzi.

Wśród orzeczeń znajdujących się pod nadzorem KM RE znajdują się również orzeczenia zatwierdzające polubowne zakończenie sprawy, tzw. decyzje (jest ich ok. 100), które powinny być skreślane z listy natychmiast po wypłaceniu skarżącym zadośćuczynienia. Niestety zdarza się, iż sprawy te są skreślane z opóźnieniem, mimo dopełnienia przez Rząd najwyższej staranności co do dokonania terminowej płatności.

III. Środki podejmowane przez Rząd w celu wykonania poszczególnych wyroków.

1. Informacje o trybie wykonywania wyroków

Strategia wykonywania wyroków jest uzgadniana, jak już wspomniano wyżej, w ramach prac międzyresortowego Zespołu (patrz pkt. I.2.). W 2012 r. odbyły się trzy posiedzenia plenarne Zespołu w dniach: 2 kwietnia, 20 września i 12 grudnia. Sprawozdania z dwóch ostatnich posiedzeń są dostępne na stronie internetowej MSZ: http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/prawa_czlowieka/europejski_trybunal_praw_czlowieka/wykonywanie_orzeczen_europejskiego_trybunalu_praw_czlowieka/wykonywanie_wyrokow_et_pcz

Oprócz posiedzeń plenarnych miało miejsce kilka spotkań roboczych, w których uczestniczyli tylko niektórzy członkowie Zespołu, a niejednokrotnie także podmioty do niego nie należące, a związane ze sprawą, której dotyczył dany wyrok (np. *Grzelak p. Polsce, R. R. p. Polsce*)

W trakcie tych spotkań przygotowywano plany działania, jak również raporty z działań podjętych w celu wykonania poszczególnych wyroków oraz rozdzielano zadania do realizacji w tym zakresie podmiotom właściwym w danych sprawach.

Przygotowywane w ten sposób plany i raporty z podjętych działań są następnie przesyłane do Sekcji Wykonywania Wyroków Sekretariatu Rady Europy – tj. komórki obsługującej Komitet Ministrów – ciało nadzorujące wykonywanie wyroków Trybunału przez państwa złożone z przedstawicieli wszystkich państw członkowskich RE. Posiedzenia Komitetu Ministrów ds. Praw Człowieka, tzw. DH odbywają się co kwartał. Przed każdym takim posiedzeniem członkowie KM otrzymują agendę, zawierającą listę wyroków, co do których KM ma dokonać podczas posiedzenia oceny stanu ich wykonania. KM zawiera swoją ocenę w wydawanych przez siebie decyzjach. Gdy uzna, że wyrok został całkowicie wykonany, wydaje tzw. rezolucję końcową, na mocy której wyrok jest skreślany z listy orzeczeń znajdujących się pod jego nadzorem (tzw. pending cases).

2. Działania podejmowane w celu wykonania wyroków w grupach dotyczących przewlekłości postępowań

Na wstępie należy podkreślić, iż działania zmierzające do wykonania wszystkich prawomocnych wyroków Trybunału są podejmowane stale i jest to proces ciągły. Natomiast informacje o tych działaniach są przedstawiane KM co jakiś czas zgodnie z przyjętą praktyką działania tego ciała.

Jeśli chodzi o największą grupę wyroków znajdujących się pod nadzorem KM, tj. wyroków dotyczących przewlekłości postępowań sądowych i sądowno-administracyjnych, warto przypomnieć, iż obszerne plany działania, w których szczegółowo zostały opisane wszystkie działania podjęte w celu wykonania wyroków z ww. grupy (w tym działania legislacyjne, szkoleniowe, informacyjne, strukturalne, etc.) zostały przesłane do oceny Komitetu Ministrów w listopadzie 2011 r. Po ich otrzymaniu KM wydał decyzję, w której stwierdził, iż odnotował z zainteresowaniem te plany działania i znaczącą liczbę środków podjętych, by zaradzić systemowemu problemowi nadmiernej długości postępowań, jak również regularne monitorowanie sytuacji obciążenia sądów pracą oraz wyczerpujące statystyki. Odnotował również zobowiązanie polskich władz do monitorowania wdrażania tych środków, szczególnie pod kątem ich skuteczności, w tym krajowego środka na przewlekłość. KM zwrócił się do Sekretariatu (Sekcji wykonywania Wyroków) o szczegółową ocenę tych planów działania, a do władz krajowych o przesyłanie informacji o dalszych podejmowanych działaniach.

Informacje dotyczące stanu wykonania wyroków w tej grupie, wraz z planem działania, który jest nieprzerwanie realizowany i daje obraz tego, jakie czynności są podejmowane, by wykonać powyższe wyroki oraz decyzja KM RE po angielsku są dostępne na stronie RE:

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Reports/pendingCases_en.asp?CaseTitleOrNumber=Kudia&StateCode=POL&SectionCode=ENHANCED+SUPERVISION

Ww. plan działania po polsku można znaleźć na stronie RE: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Source/Documents/Info_cases/Pologne/Kudia22112011_pl.pdf

Zgodnie z praktyką Sekretariat powinien ocenić przesłane plany działania i w razie potrzeby zwrócić się do Rządu o ich uzupełnienie, wskazując jakich elementów brakuje. Niestety dotychczas taka ocena nie została dokonana.

Tymczasem Rząd przedstawił pewne zaktualizowane informacje w powyższym zakresie podczas posiedzenia Komisji do Spraw Prawnych i Praw Człowieka ZPRE, podczas którego Przewodniczący polskiej delegacji do ZPRE, Pan Poseł A. Halicki odpowiadał na pytania członków ww. Komisji w kwestii wykonywania wyroków Trybunału przez Polskę. Pozytywna ocena działań podjętych przez Rząd w tym zakresie znalazła swe odzwierciedlenie w cytowanym wyżej raporcie S. Kivalova (pkt. II.2).

Dodatkowo dane dotyczące funkcjonowania krajowego środka na przewlekłość postępowań sądowych i przygotowawczych prowadzonych przez prokuratora zostały przedstawione przez Rząd w czasie konferencji poświęconej tematyce przewlekłości postępowań zorganizowanej przez Sekcję Wykonywania Wyroków (SWW) RE w listopadzie 2012 r.

Tematyka przewlekłości postępowań i ewentualnych dalszych oczekiwań SWW wobec Rządu w kwestii przedstawienia dodatkowych informacji będzie przedmiotem spotkań w trakcie wizyty przedstawicieli Sekcji w Polsce, która planowana jest na koniec marca 2013 r.

3. Działania podejmowane w celu wykonania wyroków w grupach dotyczących przewlekłości tymczasowych aresztów

Szczegółowy plan działania dotyczący wykonania wyroków, w których stwierdzono naruszenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z powodu przewlekłości tymczasowych aresztów został przesłany do KM w listopadzie 2011 r. Został on poddany ocenie KM, który w swej decyzji wydanej w trakcie posiedzenia DH w marcu 2012 r. stwierdził, iż z satysfakcją

zauważył postęp osiągnięty przez polskie władze, z zadowoleniem przyjął zobowiązanie polskich władz do kontynuowania monitorowania długości i podstaw stosowania tymczasowego aresztowania, zachęcił władze do kontynuowania działań szkoleniowych i informacyjnych. Wreszcie KM podjął decyzję, iż w świetle znaczącego postępu, jaki został osiągnięty oraz zobowiązań podjętych przez polskie władze, dalszy nadzór nad wykonywaniem wyroków z tej grupy będzie się odbywał w ramach procedury standardowej, tj. zwykłej, a nie wzmocnionej, jak to miało miejsce dotychczas. Informacje dotyczące stanu wykonania wyroków w tej grupie, wraz z planem działania po angielsku są dostępne na stronie RE:

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Reports/pendingCases_en.asp?CaseTitleOrNumber=Trzaska&StateCode=&SectionCode=

Natomiast plan działania po polsku można znaleźć na stronie RE: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Themes/Add_info/POL-ai3_en.asp

Zaktualizowane dane zostały przedstawione również podczas wspomnianego wyżej posiedzenia Komisji do Spraw Prawnych i Praw Człowieka ZPRE. Pozytywna ocena KM wykonywania wyroków z tej grupy została też odnotowana we wspomnianym raporcie S. Kivalova. Tematyka ta zostanie również poruszona podczas wizyty przedstawicieli SWW w Polsce.

4. Działania podejmowane w celu wykonania wyroków w mniejszych grupach spraw

- a) Wyroki dotyczące warunków bytowych w jednostkach penitencjarnych (stopień zaludnienia, prywatność, ruch na świeżym powietrzu, etc.)

Podobnie, jak w przypadku ww. grup wyroków szczegółowe sprawozdanie z podjętych działań zostało przekazane do SWW we wrześniu 2011 r. W ramach wstępnej oceny KM w swojej decyzji stwierdził, iż z zainteresowaniem przyjął informacje na temat znaczących środków podjętych przez władze w celu redukcji przeludnienia w jednostkach penitencjarnych i zapowiedział ich ocenę. Zauważył też, że informacje te nie obejmują danych w kwestii dodatkowych czynników, o których mówi wyrok Trybunału (brak prywatności, ruchu na świeżym powietrzu, etc.) i zwrócił się do Rządu o uzupełnienie. Rząd, bazując na ogólnej ocenie przesłanego materiału wyrażonej w decyzji KM, przygotował informacje uzupełniające, które zostały przekazane Sekcji Wykonywania Wyroków w ramach przygotowania do posiedzenia DH planowanego na marzec 2013 r., podczas którego KM ma wydać bardziej szczegółowe decyzje, precyzujące swoje dalsze oczekiwania pod adresem Rządu w kwestii przedstawienia aktualnych informacji nt. działań podejmowanych w celu wykonania wyroków z tej grupy.

Plan działania po angielsku oraz decyzję KM można znaleźć na stronie RE: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Reports/pendingCases_en.asp?CaseTitleOrNumber=Orchowski&StateCode=&SectionCode=

, a najnowsze informacje przekazane przez Rząd zostaną opublikowane na stronie RE: www.coe.int w zakładce: human rights / execution of judgments / additional information / Orchowski, Sikorski.

- b) Wyroki dotyczące opieki medycznej w jednostkach penitencjarnych

Jeśli chodzi o tę grupę wyroków, to zaktualizowany plan działania został przekazany przez Rząd również we wrześniu 2011 r. Jednakże również on dotychczas nie został dokładnie oceniony przez KM. KM wydał bowiem jedynie lakoniczną decyzję, w której odnotował przedłożenie przez Rząd planu działania i stwierdził, iż zostanie on poddany ocenie.

Tu również, tak, jak w powyższej grupie wyroków dotyczącej warunków bytowych w jednostkach penitencjarnych Rząd, bazując na ogólnej ocenie tego planu działania wyrażonej w decyzji KM, przygotował informacje uzupełniające, które zostały przekazane Sekcji Wykonywania Wyroków w ramach przygotowania do marcowego DH w 2013 r., podczas którego KM ma wydać bardziej szczegółowe decyzje, precyzując swoje dalsze oczekiwania pod adresem Rządu w kwestii

przedstawienia aktualnych informacji nt. działań podejmowanych w celu wykonania wyroków z tej grupy.

Plan działania po angielsku można znaleźć na stronie RE: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1919380&SecMode=1&DocId=1781198&Usage=2>,

natomiast decyzję KM można znaleźć na stronie RE: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Reports/pendingCases_en.asp?CaseTitleOrNumber=Kaprykowski&StateCode=&SectionCode=

, a najnowsze informacje przekazane przez Rząd zostaną opublikowane na stronie RE: www.coe.int w zakładce: human rights / execution of judgments / additional information / Kaprykowski.

Podsumowując stan wykonania wyroków w czterech ww. grupach należy podkreślić, iż Rząd stale podejmuje środki zmierzające do ich wykonania o czym okresowo informuje Sekcję Wykonywania Wyroków, która przekazuje plany działania przesłane przez Rząd Komitetowi Ministrów. Jednakże należy zauważyć, iż KM w każdym z ww. przypadków, z wyjątkiem grupy wyroków dotyczących przewlekłości tymczasowych aresztów, nie dokonał szczegółowej oceny przesłanych informacji, tym samym pozostawiając Rząd bez instrukcji, czy i jakie środki należy jeszcze podjąć, by można było uznać, iż dane wyroki zostały w pełni wykonane. W efekcie ocena wykonania została opóźniona (od przedstawienia informacji przez Rząd minęło prawie półtora roku). Niesprawiedliwe zatem jest obarczanie Rządu winą za niewykonanie środków generalnych w tych wyrokach, gdyż działania Rządu są podejmowane niejednokrotnie jeszcze przed wydaniem wyroków przez Trybunał, kiedy problem naruszenia Konwencji zostaje zidentyfikowany, jak to miało miejsce w związku z problemem przeludnienia w jednostkach penitencjarnych i są kontynuowane.

W tym kontekście należy dodać, iż w niemal wszystkich wyrokach w ww. grupach zostały wykonane środki indywidualne, tj. te, które bezpośrednio dotyczą sytuacji samych skarżących. Rząd wypłacił skarżącym zadośćuczynienie, tam, gdzie zostało im ono przyznane przez Trybunał i postarał się, by przywrócony został stan sprzed zajścia naruszenia, tj. by przewlekłe postępowania zostały zakończone, podobnie, jak przewlekłe areszty, by osadzonym w jednostkach penitencjarnych stworzono odpowiednie warunki do odbywania kary i dostęp do stosownej opieki medycznej.

c) Wyroki dotyczące użycia siły przez Policję

W dniu 17 stycznia 2012 r. miały miejsce konsultacje międzyresortowe nt. wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach dot. użycia siły przez Policję. W rozmowach wzięli udział przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Policji i Prokuratury Generalnej).

W oparciu m. in. o ustalenia tego spotkania został przygotowany plan działania ws. wyroku *Wasilewska i Kałucka p. Polsce*, który zostanie przesłany do Sekcji Wykonywania Wyroków na początku 2013 r. i zapewne wkrótce po tym opublikowany na stronie RE.

d) Wyroki dotyczące praw reprodukcyjnych

W przypadku wyroku ws. *Tysięc p. Polsce* raport z podjętych działań został przedstawiony w marcu 2011 r.

(<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1844362&SecMode=1&DocId=1723690&Usage=2>), a dodatkowe informacje w maju i w czerwcu 2011 r.

(<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1869415&SecMode=1&DocId=1745898&Usage=2>). Zgodnie z decyzją KM przesłane informacje (Rząd

przesłał też na piśmie materiał zaprezentowany podczas wspomnianego posiedzenia DH) wymagają głębszej oceny (http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Reports/pendingCases_en.asp?CaseTitleOrNumber=Tysiadc&StateCode=&SectionCode=). Niestety dotychczas takiej oceny nie dokonano.

W lipcu 2012 r. odbyło się spotkanie grupy roboczej ds. wykonania wyroku w sprawie *R. R. p. Polsce* działającej w ramach Zespołu, które zaowocowało przygotowaniem i przesłaniem do Rady Europy planu działania w powyższej sprawie. Wedle wstępnej oceny Sekcji Wykonywania Wyroków RE plan ten został uznany za punkt wyjścia dla dalszych ustaleń bilateralnych dotyczących strategii wykonania tego wyroku: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/execution/Reports/pendingCases_en.asp?CaseTitleOrNumber=R.R.&StateCode=&SectionCode=

Dodatkowo, jak wspomniano wyżej w grudniowym (12.12.2012 r.) posiedzeniu Zespołu wzięli udział przedstawiciele dwóch aktywnych na polu ochrony praw człowieka organizacji pozarządowych – Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka i Federacji na Rzecz Kobiet i Planowania Rodziny oraz przedstawiciel Ministerstwa Zdrowia i Rzecznik Praw Pacjenta. Obie strony miały okazję do rozmowy w kwestii wykonywania prawomocnych wyroków dotyczących praw reprodukcyjnych, w tym wyroków w sprawach: *Tysiadc p. Polsce* i *R. R. p. Polsce*. Obie strony zadeklarowały również chęć współpracy.

W tym kontekście warto dodać, iż tematyka ta zostanie również poruszona w czasie marcowej wizyty reprezentantów SWW RE w Polsce.

e) Wyroki dotyczące spraw lustracyjnych

W 2012 r. została opracowana zaktualizowana wersja raportu z działań podjętych w celu wykonania wyroków w tzw. sprawach lustracyjnych, w tym wyroku ws. *Matyjek p. Polsce* (naruszenie art. 6 ust. 1 w związku z art. 6 ust. 3 – gdyż w postępowaniach lustracyjnych nie zostało zagwarantowane prawo do rzetelnego procesu, a także naruszono zasadę równości broni).

Informacja ta została przedstawiona podczas posiedzenia Komisji do Spraw Prawnych i Praw Człowieka ZPRE, o której mowa w punkcie III. 2. powyżej. Ze względu na fakt, iż nie została opublikowana należy wspomnieć, iż mówi ona o tym, że dnia 13 marca 2012 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 lutego 2012 r. w sprawie sposobu postępowania z protokołami przesłuchań i innymi dokumentami lub przedmiotami, na które rozciąga się obowiązek zachowania w tajemnicy informacji niejawnych albo zachowania tajemnicy związanej z wykonywaniem zawodu lub funkcji (Dz. U. z 27 lutego 2012 r., poz. 219).

Rozporządzenie to przewiduje możliwość: sporządzania kopii, odpisów i wyciągów materiałów niejawnych; założenia trwale oprawionego zbioru dokumentów do sporządzenia notatek z materiałów niejawnych; udostępnienia tych materiałów na sali, gdzie odbywa się rozprawa lub posiedzenie, osobie, która je sporządziła; udostępnienia dokumentów, akt lub przedmiotów oznaczonych klauzulą tajności biegłemu, tłumaczowi lub specjalście w zakresie niezbędnym do wykonania czynności procesowej.

Wprowadzone rozporządzeniem zmiany stanowią realizację postulatów wysuwanych przez ETPCz.

Ponadto podjęto prace nad przygotowaniem skonsolidowanego raportu działań podjętych w celu wykonania wyroków z tej grupy, który wkrótce zostanie przedłożony SWW.

5. Działania podejmowane w celu wykonania wyroków w sprawach jednostkowych

a) Beller

W sprawie wykonania wyroku *Beller p. Polsce* (art. 6 § 1 Konwencji - przewlekłość postępowania administracyjnego i art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji - prawo do poszanowania mienia – grunty warszawskie) Rząd w dniu 29.02.2012 r. przedstawił informacje w odpowiedzi na pismo

Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka złożone na podstawie art. 9.2 Regulaminu Komitetu Ministrów. Zarówno pismo Fundacji, jak i odpowiedź Rządu są dostępne na stronie Rady Europy:
<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2060551&SecMode=1&DocId=1871096&Usage=2>

b) Bączkowski

W dniu 17 lutego 2012 r. Rząd przesłał do Sekcji Wykonywania Wyroków plan działania ws. wykonania ww. wyroku (art. 11 Konwencji – wolność zgromadzania się, art. 13 – prawo do skutecznego środka odwoławczego, art. 14 – zakaz dyskryminacji). Plan ten jest dostępny na stronie RE:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2066767&SecMode=1&DocId=1877910&Usage=2>

Plan ten opisuje dwa projekty nowelizacji ustawy „Prawo o zgromadzeniach”: rządowy i prezydencki. Projekt rządowy przewidywał kompleksową zmianę ustawy i powstał właśnie w celu wykonania wyroku ws. *Bączkowski p. Polsce*. Niestety w toku prac legislacyjnych projekt ten pozostał w Rządowym Centrum Legislacji. Natomiast uchwalony został projekt prezydencki, który został napisany w innym celu niż rządowy. Stało się tak mimo zdecydowanego i jasnego stanowiska Rządu, wyrażonego w opinii na temat tego projektu, iż jego głównym celem powinno być właśnie wykonanie wyroku ws. *Bączkowski*.

W związku z powyższym kwestia wykonania wyroku ws. *Bączkowski p. Polsce* była poruszana na posiedzeniu Zespołu w dniu 20.09.2012 r. kiedy to Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji zostało zobowiązane do przygotowania kolejnej nowelizacji ustawy „Prawo o zgromadzeniach” mającej na celu wyłącznie wykonanie ww. wyroku.

c) Byrzykowski

W 2012 r. w ramach konsultacji prowadzonych na posiedzeniach Zespołu i w grupie roboczej z Ministerstwem Zdrowia został przygotowany raport z pojętych działań w celu wykonania wyroku ws. *Byrzykowski p. Polsce* (art. 2 Konwencji – prawo do życia). Raport ten zostanie przesłany do Sekcji Wykonywania Wyroków na początku 2013 r. i zapewne będzie opublikowany na stronie RE.

d) Dzieciak

W dniu 10.02.2012 r. został przesłany do Sekcji Wykonywania Wyroków raport z pojętych działań w celu wykonania wyroku ws. *Dzieciak p. Polsce* (art. 2 Konwencji – prawo do życia). Dokument ten jest dostępny na stronie RE:
<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2114638&SecMode=1&DocId=1887740&Usage=2>

e) Giszczak

Pod koniec 2012 r. w konsultacji z Ministerstwem Sprawiedliwości został przygotowany raport z działań podjętych w celu wykonania wyroku ws. *Giszczak p. Polsce*. W wyroku tym Trybunał stwierdził naruszenie Art. 8 ust. 1 Konwencji z powodu odmowy skarżącemu zezwolenia na odwiedzenie w szpitalu umierającej córki oraz braku należytego ustosunkowania się w porę do wniosku skarżącego o zezwolenie na wzięcie udziału w pogrzebie córki.

Raport ten zostanie przesłany do Sekcji Wykonywania Wyroków na początku 2013 r. i zapewne będzie opublikowany na stronie RE.

f) Grzelak

W okresie sprawozdawczym odbyły się dwa spotkania grup roboczych, podczas których omawiano strategię wykonania wyroku ws. *Grzelak p. Polsce* (naruszenie art. 14 w związku z art. 9 Konwencji). W jednym z nich oprócz przedstawicieli MSZ i MEN wzięli udział reprezentanci Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, którzy mieli okazję do przedstawienia swojej opinii i oczekiwań pod adresem Rządu jeśli chodzi o wykonanie tego wyroku. Ponadto kwestia ta była omawiana również na posiedzeniach Zespołu. Efektem tych działań było przygotowanie i przesłanie do Sekcji Wykonywania Wyroków planu działania. Plan ten zostanie przesłany do Sekcji Wykonywania Wyroków na początku 2013 r. i zapewne będzie opublikowany na stronie RE.

Ponadto sprawa ta będzie również przedmiotem rozmów dwustronnych przedstawicieli SWW i MEN po koniec marca 2013 r.

g) Kubaszewski

W sprawie wykonania wyroku *Kubaszewski p. Polsce* (art. 10 Konwencji – swoboda wypowiedzi) Rząd w dniu 29.02.2012 r. przedstawił informacje w odpowiedzi na pismo Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka złożone na podstawie art. 9.2 Regulaminu Komitetu Ministrów. Zarówno pismo Fundacji, jak i odpowiedź Rządu są dostępne na stronie Rady Europy: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2032921&SecMode=1&DocId=1853790&Usage=2>

h) Wizerkaniuk

W sprawie wykonania wyroku *Wizerkaniuk p. Polsce* (art. 10 Konwencji – swoboda wypowiedzi) Rząd w dniu 20.06.2012 r. przedstawił informacje w odpowiedzi na pismo Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka złożone na podstawie art. 9.2 Regulaminu Komitetu Ministrów. Zarówno pismo Fundacji, jak i odpowiedź Rządu są dostępne na stronie Rady Europy: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2127358&SecMode=1&DocId=1905562&Usage=2>

Ponadto w dniu 05.11.2012 r. Rząd przesłał do Sekcji Wykonywania Wyroków plan działania ws. wykonania ww. wyroku. Plan ten jest dostępny na stronie RE:

<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2222110&SecMode=1&DocId=1973984&Usage=2>

6. Sprawy, w których KM RE wydał rezolucje końcowe w 2012 r. - których wykonywanie zakończono

Podczas posiedzeń DH w 2012 r. KM zakończył nadzór nad wykonywaniem orzeczeń łącznie w 164 sprawach przeciwko Polsce. Dokładne listy zamkniętych spraw znajdują się na stronie RE:

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2013365&Site=&BackColorInternet=B9BDEE&BackColorIntranet=FFCD4F&BackColorLogged=FFC679>

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1949065&Site=&BackColorInternet=B9BDEE&BackColorIntranet=FFCD4F&BackColorLogged=FFC679>

<https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1919029&Site=&BackColorInternet=B9BDEE&BackColorIntranet=FFCD4F&BackColorLogged=FFC679>

IV. Środki podjęte przez Rząd w celu usprawnienia wykonywania wyroków przez Polskę.

1. Działania podjęte w ciągu ostatnich kilku miesięcy w celu akceleracji wykonywania wyroków oraz jego sprawnego monitorowania

- Powołanie Zastępcy Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych do spraw koordynacji wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

W dniu 29 września 2012 r. jeden z Zastępców Pełnomocnika został powołany wyłącznie dla celów koordynacji wykonywania wyroków Trybunału przez resorty i inne właściwe podmioty.

- Przygotowanie Sprawozdania z realizacji Programu Działań Rządu w sprawie wykonywania wyroków ETPCz wobec Rzeczypospolitej Polskiej za okres 07.2008 – 07.2012

Program ten został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 17 maja 2007 r. i obejmował najważniejsze, jak na tamten czas, obowiązki Polski w zakresie wykonywania wyroków Trybunału. Za jego realizację odpowiadał Zespół ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Ww. Sprawozdanie z realizacji Programu zawiera konkluzję, iż przeważająca większość zawartych w Programie problemów, dotyczących naruszeń Konwencji, została rozwiązana. Problemy, które pozostały, są stale monitorowane przez wspomniany Zespół. Sprawozdanie zostało przyjęte przez Radę Ministrów w trybie obiegowym w dniu 3 października 2012 r. i opublikowane na stronie internetowej MSZ (<http://www.msz.gov.pl/resource/c48983b6-56d3-446a-b9c5-dfb4869092c7:JCR>) oraz przesłane do Posłów: A. Halickiego (Przewodniczącego polskiej delegacji parlamentarnej do Zgromadzenia Parlamentarnej Rady Europy) i R. Kalisza (Przewodniczącego Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP), odpowiadając tym samym na postulaty parlamentarzystów i organizacji pozarządowych. Sprawozdanie zostało też przekazane do Kancelarii Trybunału.

- Nowelizacja Zarządzenia nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. w sprawie utworzenia Zespołu do spraw Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z późn. zm.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społeczeństwa obywatelskiego przygotowano projekt zmiany ww. Zarządzenia nr 73, w celu stworzenia ram prawnych dla sporządzania corocznego sprawozdania informacyjnego z wykonywania wyroków ETPCz przez Zespół. Ma ono być przedkładane Prezesowi Rady Ministrów oraz Radzie Ministrów, a następnie upubliczniane. Niniejsze sprawozdanie zostało przygotowane z myślą o rychłym wejściu w życie wspomnianej nowelizacji.

- Seminaria Warszawskie

Od kilku lat Pełnomocnik organizuje co roku tzw. Seminarium Warszawskie poświęcone ochronie praw człowieka i orzecznictwu Trybunału oraz promowaniu przestrzegania zobowiązań wynikających z Konwencji przez podmioty krajowe. Ostatnie, VI Seminarium zostało zorganizowane w październiku 2012 r. we współpracy z Krajową Radą Sądownictwa i poświęcone było praktyce stosowania Konwencji. Informacje nt. wszystkich dotychczasowych seminariów są dostępne na stronie internetowej MSZ:

http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/prawa_czlowieka/europejski_trybunal_praw_czlowieka/warsaw_seminars/

- Udostępnienie Trybunałowi tłumaczeń jego wyroków na język polski

W celu zintensyfikowania działań na rzecz upowszechniania standardów ochrony praw człowieka Pełnomocnik w porozumieniu z MS zaoferował przekazanie Kancelarii Trybunału wszystkich tłumaczeń wyroków wydanych przez Trybunał w sprawach polskich w celu zamieszczenia ich w bazie

orzeczniczej Trybunału - HUDOC, poprzez którą osoby zainteresowane najczęściej poszukują orzeczeń.

- Publikacje nt. standardów ochrony Praw człowieka w świetle konwencji i orzecznictwa Trybunału

Warto zaznaczyć, iż MS sukcesywnie wydaje kolejne opracowania dotyczące standardów konwencyjnych i ich stosowania w krajowym systemie prawnych. Dodatkowo MS zaczęło tłumaczyć na polski tzw. zestawienia tematyczne wydawane przez Trybunał (the Court's factsheets) i przysyłać ich polskie przekłady również do Trybunału.

- Zintensyfikowanie działań na rzecz wykonania wyroków w sprawach medialnych i kontrowersyjnych na przykładzie sprawy *Grzelak p. Polsce* (dotyczy nauki etyki i religii w szkołach)

W minionym roku Pełnomocnik podjął intensywne działania zmierzające do wykonania wyroku ws. *Grzelak p. Polsce* i w tym celu m. in. zorganizował spotkanie z przedstawicielami Ministerstwa Edukacji Narodowej i Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, by omówić sprawę *Grzelak p. Polsce*, wezwał też MEN do przedstawienia propozycji wykonania wyroku, która satysfakcjonowałaby Rzecznika i organizacje pozarządowe. Informacje o wynikach tych spotkań i działaniach podjętych przez MEN w celu wykonania zostały przedstawione w raporcie działania ws. *Grzelak p. Polsce*.

- Secondowanie doświadczonego sędziego polskiego do Sekcji Wykonywania Wyroków w RE

Zajmująca się obsługą KM RE SWW od dłuższego czasu cierpi na braki kadrowe (w tym brak stałego polskiego prawnika), co znacznie wydłuża ocenę przez KM wykonania wyroków w sprawach polskich. Sytuacji tej ma zaradzić instytucja secondmentu, w ramach którego z początkiem grudnia 2012 r. do ww. Sekcji został delegowany przez MS, przy poparciu MSZ, doświadczony polski sędzia.

- Ustanowienie dorocznej nagrody Pełnomocnika dla sędziego krajowego

Pełnomocnik ustanowił doroczną nagrodę dla sędziego - autora orzeczenia możliwie najpełniej odwołującego się do standardów strasburskich.

2. Działania planowane przez Pełnomocnika w celu radykalnego zmniejszenia liczby wyroków znajdujących się na liście orzeczeń będących w fazie wykonywania

- Dążenie do usprawnienia podejmowania krajowych środków w celu wykonania wyroków i szybszej oceny tych działań przez Komitet Ministrów RE

Pełnomocnik koordynujący działania resortów podejmowane w celu wykonywania wyroków Trybunału stara się o przyspieszenie prac w tym zakresie, wspomagając jednocześnie usprawnienie wydawania przez Komitet Ministrów oceny przedstawianych przez rząd planów i raportów działania.

- Ponowne złożenie raportów działania w sprawach najliczniejszych grup wyroków

Pełnomocnik pracuje nad przygotowaniem kolejnych raportów działania w sprawie najliczniejszych grup wyroków. Należy żywić nadzieję, iż w wyniku przedłożenia tych dodatkowych informacji sprawy zostaną szybciej ocenione przez KM RE, zaś w wyniku oceny zakończony zostanie ich monitoring albo przynajmniej przyjęta rezolucja tymczasowa, oceniająca działania podjęte dotychczas przez Rząd.

- Działania zmierzające do zapewnienia zgodności projektów aktów prawnych z Konwencją

W celu przypomnienia resortom o obowiązku działania zgodnego z Konwencją i orzecznictwem Trybunału Pełnomocnik zainspirował wystosowanie przez Ministra Spraw Zagranicznych listu do Sekretarza Rady Ministrów, Macieja Berka postulującego potrzebę dokonania zmiany w Regulaminie Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2002 r. nr 13, poz. 221 z późn. zm.), polegającej na wprowadzeniu obowiązku opiniowania przez poszczególne resorty przygotowywanych przez nie projektów aktów prawnych pod kątem ich zgodności z Konwencją oraz orzecznictwem ETPCz. List ma także na celu uświadomienie, iż niestosowanie się resortów do tego obowiązku ma negatywne skutki dla budżetu państwa. Planowane jest też wystosowanie wspólnego listu Podsekretarza Stanu w MSZ, Pana Ministra Macieja Szpunara i Pana Ministra Macieja Berka, jako Prezesa Rządowego Centrum Legislacji do wszystkich resortów.

- Szkolenia dla urzędników administracji publicznej i samorządów terytorialnych nt. systemu Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Pełnomocnik planuje serię takich szkoleń. Pierwsze z takich szkoleń, przeprowadzone przez Zastępcę Pełnomocnika odbędzie się gościnnie w ramach szkoleń przeprowadzanych przez Rządowe Centrum Legislacji w dniu 21 marca 2013 r. Będzie to szkolenie dla pracowników Departamentów Prawnych wszystkich Ministerstw.

- Wizyta przedstawicieli Sekcji Wykonywania Wyroków RE w Polsce w marcu 2013 r.

Ważne jest osobiste zapoznanie się pracowników SWW z sytuacją w kraju, którego wyroki dotyczą i konsultacje z przedstawicielami resortów odpowiedzialnych za wykonanie wyroków. Ostatnia taka wizyta w Polsce przyniosła bardzo pozytywne rezultaty. Kolejna odbędzie się w dniach 25-28 marca 2013 r. Wówczas planowany jest udział przedstawicieli RE m. in. w posiedzeniu międzyresortowego Zespołu.

- Współpraca z przyszłą Podkomisją ds. Monitorowania Wykonywania Wyroków Trybunału

Wniosek o powołanie podkomisji w ramach sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka (KSiPCz) został złożony na kanwie trendu RE włączania parlamentów krajowych w wykonywanie wyroków Trybunału. Pełnomocnik deklaruje chęć współpracy z tą podkomisją, gdy zostanie ona powołana.

V. Zaangażowanie Pełnomocnika w dyskusję dotyczącą usprawnienia egzekucji także w aspekcie sprawnego dokonywania oceny przez Komitet Ministrów Rady Europy w zakresie wykonania poszczególnych wyroków przez Polskę.

W 2012 r. Pełnomocnik zaangażował się w dyskusję prowadzoną na forum Rady Europy w kwestii reform zarówno Trybunału jak i sposobu działania Komitetu Ministrów. W tej dyskusji Pełnomocnik popiera propozycję wprowadzenia pewnych terminów, czy też ogólniej, ram czasowych mających na celu zdyscyplinowanie KM w kwestii szybszego dokonywania ocen działań podjętych przez państwo dla wykonania wyroku Trybunału w zakresie środków generalnych. Jest to ważny problem w świetle dużych grup wyroków, które znajdują się pod nadzorem KM niejednokrotnie przez kilka lat. W tym czasie państwo odpowiedzialne za ich wykonanie niejednokrotnie podejmuje szereg działań, począwszy od działań informacyjnych i szkoleniowych, mających na celu uświadomienie problemu właściwym podmiotom krajowym i zmianę ich praktyki, aż po zmianę prawa. Dlatego też zazwyczaj część wyroków znajdujących się w grupie, do której dołączają nowe orzeczenia, to wyroki dotyczące sytuacji, które miały miejsce w poprzednim, nieistniejącym już, porządku prawnym.

Z tego powodu zdaniem Pełnomocnika wydaje się racjonalne rozróżnienie spraw w danej dużej grupie oraz dokonanie oceny środków już przez państwo podjętych. Chodzi o wydanie np. rezolucji tymczasowej zawierającej ocenę dotychczasowych wysiłków państwa zmierzających do wykonania wyroku oraz precyzującej dalsze oczekiwania KM pod adresem państwa w tym zakresie. Obowiązek KM dokonania takiej oceny w określonym czasie znacznie ułatwiłby i usprawnił wykonywanie wyroków.

W tym kontekście warto podać jeszcze jeden przykład, a zarazem argument popierający przyjęcie takiego rozwiązania. Chodzi mianowicie o realizację wyroków w sprawach, które w danym państwie uchodzą za kontrowersyjne, np. ze względów światopoglądowych. W takich sprawach często zachodzą rozbieżności pomiędzy postrzeganiem przez państwo i organizacje pozarządowe kwestii, czy podjęte przez państwo działania wyczerpują realizację wyroku, czy też nie. W takich wypadkach niejednokrotnie długotrwałe oczekiwanie na ocenę KM jest dotkliwie nie tylko dla państwa, ale też dla skarżącego w danej sprawie.

W opinii Pełnomocnika należy też wziąć pod uwagę możliwość częściowego zamykania realizacji wyroków, co dotyczyłoby tych wyroków, w których państwo wykonało wszystkie środki indywidualne i podjęło wiele działań mających na celu realizację środków generalnych, które zostały pozytywnie ocenione przez KM. Bez takiego rozwiązania, państwa, które rzetelnie starają się wypełniać swoje konwencyjne obowiązki są stawiane na równi, z tymi, które tego nie robią. Bowiem wszystkie wyroki znajdujące się w fazie wykonywania i będące pod nadzorem KM są ogólnie dostępne na tej samej liście. Tymczasem lista ta daje mylny obraz rzeczywistości i śmiało można powiedzieć, że jest to krzywdzące dla państw podejmujących liczne wysiłki, na ocenę których muszą długo czekać.

Ten sam problem dotyczy ugód, do wykonania których niezbędne jest wypłacenie określonej kwoty zadośćuczynienia skarżącemu. Niejednokrotnie zdarza się, iż mimo spełnienia tego obowiązku przez państwo rzetelnie i terminowo, orzeczenie zatwierdzające ugodę długo oczekuje na skreślenie z listy.

Według Pełnomocnika warto też pomyśleć o zawieraniu w sprawozdaniach rocznych KM RE informacji na temat oceny współpracy KM z państwami, które stanowią pozytywne przykłady i które w ten sposób zostałyby nagradzane za swoje działania. Miałoby to zdecydowanie motywujący charakter także dla innych państw.

Ponadto do usprawnienia pracy KM, czy też obsługującej go SWW z pewnością przyczyniłoby się korzystanie w większym zakresie z możliwości łączenia podobnych spraw w grupy, tak aby zamiast przedstawiania i poddawania ocenie np. kilku, czy kilkudziesięciu planów działania, można było przedstawić jeden wspólny dla całej grupy.

W kontekście powyższego powraca wielokrotnie prezentowany już przez Pełnomocnika postulat koniecznego zapewnienia Sekcji Wykonywania Wyroków odpowiedniej, a zarazem stabilnej, a nie rotacyjnej, obsady kadrowej – najlepiej prawników znających prawo krajowe poszczególnych państw. Taki personel z pewnością poddałby szybszej ocenie planów i raportów działania przedstawianych przez państwa.

VI. Zaangażowanie Pełnomocnika w proces Brighton i Brighton follow-up

Pierwsze cztery miesiące 2012 r. zdominowała tematyka Konferencji w Brighton, a zwłaszcza przygotowania do niej, które miały miejsce w pierwszym kwartale. W ramach tych przygotowań w dniu 10 stycznia 2012 r. odbyły się konsultacje międzyresortowe MSZ i MS z udziałem organizacji pozarządowych (Amnesty International, Helsińska Fundacja Praw Człowieka) ws. reformy Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

Sama Konferencja wysokiego szczebla nt. przyszłości Trybunału, zorganizowana przez Wielką Brytanię w ramach swojej półrocznej prezydencji w KN RE, odbyła się w dniach 19-20 kwietnia 2012 r. w Brighton. Uczestniczyły w niej delegacje ze wszystkich państw członkowskich Rady Europy, Sekretarz Generalny Rady Europy, prezes Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Komisarz

Praw Człowieka. Stronę polską reprezentowała pięcioosobowa delegacja pod przewodnictwem Pana Ministra Macieja Szpunara.

Konferencja w Brighton była trzecią w ostatnich latach (po konferencji w Interlaken w 2010 r. oraz w Izmirze w 2011 r.) konferencją poświęconą tematyce przyszłości Trybunału. Deklaracja polityczna przyjęta podczas konferencji zawiera, podobnie jak poprzednie deklaracje, szereg wezwań do podjęcia określonych działań przez Państwa-Strony, Trybunał oraz Radę Europy.

W trakcie negocjacji Polska należała do jednych z najbardziej aktywnych delegacji. Polskie postulaty i propozycje dotyczyły w szczególności: wzmocnienia skuteczności systemu konwencyjnego, kwestii o charakterze technicznym i proceduralnym, w tym zabezpieczających polski interes w postępowaniach strasburskich oraz zachowania podstawowych założeń obecnego systemu konwencyjnego. Polska należała do delegacji, które zgłosiły najwięcej propozycji lub uwag do projektu deklaracji.

W swoim wystąpieniu Minister M. Szpunar wskazał na wysoką ocenę Trybunału w polskim społeczeństwie, co wynika w dużym stopniu z prawa do skargi indywidualnej. Polska od lat sprzeciwiała się konsekwentnie projektom reform, które zakładały ograniczenie tego prawa. Minister M. Szpunar wskazywał natomiast na konieczność przyjęcia odpowiednich środków odwoławczych, umożliwiających stosowanie Konwencji na poziomie krajowym.

Polskie zaangażowanie było bardzo dobrze postrzegane przez organizacje pozarządowe. Należy również zwrócić uwagę, iż podczas obrad konferencji organizatorzy wyrazili publicznie szczególne podziękowania jedynie delegacji polskiej (wynikało to m.in. z faktu, iż Polska zgodziła się na kompromis proponowany przez Wielką Brytanię).

VII. Pozostałe spotkania międzyresortowe związane z kwestią wykonywania wyroków

W dniu 14 lutego 2012 r. odbyły się konsultacje międzyresortowe ws. stosowania środków tymczasowych (interim measures), nakładanych przez Trybunał zgodnie z art. 39 Regulaminu. Wzięły w nich udział: Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Spraw Zagranicznych i Prokuratura Generalna.

VIII. Podsumowanie

2012 r. był to rok, w którym Rząd skupiał się na realizowaniu wszystkich planów działania dotyczących egzekucji wyroków Trybunału skupionych w najliczniejszych grupach, tj. przewlekłości postępowań, przewlekłości tymczasowych aresztów, warunków bytowych i opieki medycznej w jednostkach penitencjarnych, które to plany zostały przedstawione Komitetowi Ministrów za pośrednictwem Sekcji Wykonywania Wyroków w 2011 r., a także na przygotowywaniu planów działania dotyczących wyroków, w których jeszcze takich planów nie przedstawiono. Niestety, jak już wyżej wspomniano niemal żaden z ww. dokumentów przesłanych do KM RE nie został w 2012 r. dostatecznie dokładnie przeanalizowany i oceniony przez SWW i sam KM RE, w sposób, który byłby pomocny dla Rządu w dalszym procesie egzekucji wyroków.

Ponadto w okresie sprawozdawczym nastąpiło znaczne otwarcie Rządu w kwestii wykonywania wyroków na głos społeczeństwa obywatelskiego, mediów i parlamentu, który również zaczął się angażować w proces monitorowania wykonywania wyroków Trybunału. Wyrazem tego były chociażby spotkania z przedstawicielami parlamentu, organizacji pozarządowych, mediów i doprowadzenie do stworzenia ram prawnych dla sporządzenia niniejszego raportu.

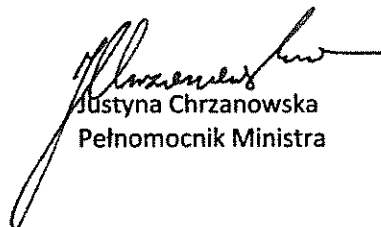
W połowie 2012 r. Pełnomocnik w *Sprawozdaniu z realizacji Programu Działań Rządu w sprawie wykonywania wyroków ETPCz wobec Rzeczypospolitej Polskiej za okres 07.2008 – 07.2012* podsumował dotychczasowe osiągnięcia Polski na polu egzekucji wyroków Trybunału i zarazem dokonał identyfikacji tych problemów, które nadal nie zostały w pełni rozwiązane.

Pełnomocnik zaangażował się też w proces reformy Trybunału i działalności KM RE, występując aktywnie na forum RE z inicjatywami mającymi na celu poprawę funkcjonowania, a przede wszystkim skuteczności obu podmiotów. Przy tej okazji Pełnomocnik zidentyfikował podstawowe problemy związane z procesem oceny egzekucji wyroków, a zwłaszcza jego opieszałości.

Podsumowując, w 2012 r., mimo zmniejszenia obsady kadrowej komórki, którą kieruje Pełnomocnik w zakresie koordynacji wykonywania orzeczeń międzynarodowych organów ochrony Praw człowieka (gdzie referat został zastąpiony jednoosobowym samodzielny stanowiskiem Zastępcy Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych ds. koordynacji wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka), udało się dokonać pewnych działań mających na celu uporządkowanie dotychczasowej działalności w zakresie wykonywania wyroków Trybunału oraz wyznaczyć pewne priorytety działań na przyszłość i obrać metody działania w celu ich osiągnięcia.

Mimo szeroko zakrojonej działalności Pełnomocnika i innych współpracujących z nim podmiotów, w szczególności Ministerstwa Sprawiedliwości, polegającej na promowaniu standardów ochrony praw człowieka zawartych w Konwencji i orzecznictwie Trybunału (strona MS: www.ms.gov.pl) pozostaje jeszcze wiele do zrobienia. Dla usprawnienia procesu egzekucji konieczna jest bowiem większa świadomość po stronie podmiotów odpowiedzialnych za naruszenia Konwencji jak i ich większe zaangażowanie w proces usuwania skutków tych naruszeń i zapobiegania im na przyszłość.

Jednakże najważniejsze problemy zostały zidentyfikowane, a Rząd stale intensywnie pracuje nad ich rozwiązaniem. W tym kontekście warto dodać, iż Polska jest postrzegana w Radzie Europy, jako państwo sumiennie wypełniające swoje zobowiązania, mimo licznych trudności, jak chociażby konieczność poniesienia znacznych nakładów finansowych przykładowo w celu wykonania wyroków z grupy dotyczącej warunków bytowych w jednostkach penitencjarnych, czy też przewlekłości postępowań.

Justyna Chrzanowska
Pełnomocnik Ministra

Opracowała: Katarzyna Bralczyk, Zastępca Pełnomocnika Ministra Spraw Zagranicznych ds. koordynacji wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka